

STAND UP

for victims' rights

Zločin iz mržnje prema romskoj
nacionalnoj manjini — priručnik za žrtve

Autori: Siniša-Senad Musić, Tea Dabić
Urednica: Klara Horvat
Izdavač: Kuća ljudskih prava Zagreb
Za izdavača: Ivan Novosel
Zagreb, travanj 2021.

Kuća ljudskih prava Zagreb je organizacija za ljudska prava osnovana 2008. godine kao mreža organizacija civilnog društva s ciljem zaštite i promicanja ljudskih prava i temeljnih sloboda. Vizija Kuće ljudskih prava je izgradnja demokratskog, pluralističkog i inkluzivnog društva utemeljenog na vrijednostima zaštite ljudskih prava, vladavine prava, socijalne pravde i solidarnosti. Istraživanjem, monitoringom, javnim zagovaranjem i edukacijama, KLJP doprinosi zaštiti, promicanju, razvitku i unapređivanju ljudskih prava i temeljnih sloboda. Objavljuvanjem godišnjih pregleda stanja ljudskih prava, tematskih izvještaja i podnesaka doprinosimo izradi kvalitetnijih zakona i javnih politika.

www.kucaljudskihprava.hr
kontakt@kucaljudskihprava.hr

Kuća ljudskih prava je Centar znanja u području zaštite i promicanja ljudskih prava u okviru Razvojne suradnje s Nacionalnom zakladom za razvoj civilnog društva.

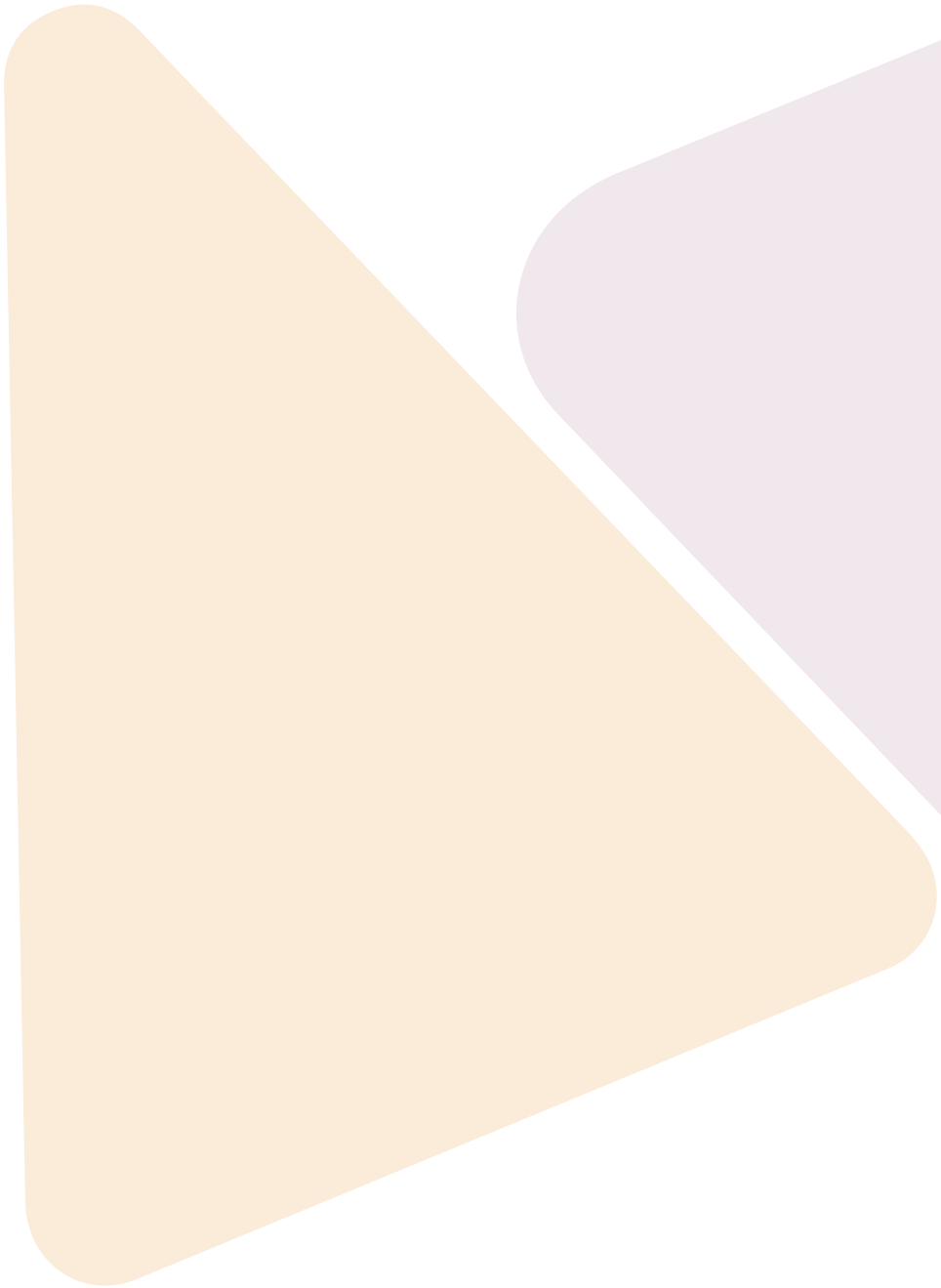
Ova publikacija financirana je iz Programa za pravosuđe Europske unije (2014.-2020.). Sadržaj ove publikacije odražava stajališta autora i isključiva je odgovornost autora. Europska komisija nije odgovorna za eventualnu upotrebu informacija koje ova publikacija sadržava.

Ovaj projekt sufinanciran je od Grada Zagreba. Stajališta izražena u ovoj publikaciji isključiva su odgovornost Kuće ljudskih prava Zagreb te nužno ne odražavaju stajališta Grada Zagreba.

Ova publikacija nastala je u okviru transnacionalnog projekta financiranog od strane Glavne uprave za pravosuđe i zaštitu potrošača Europske komisije. Projekt Zauzmi se za prava žrtava - zaštita prava žrtava zločina iz mržnje kroz podršku i građansku hrabrost (Stand Up for Victims' Rights - Fostering Rights of the Victims of Hate Crimes through Support and Civil Courage), kojeg provode COSPE Onlus | www.cospe.org (Italija), ZARA - Civil Courage and Anti-Racism Work | www.zara.or.at (Austrija), Kuća ljudskih prava Zagreb | www.kucaljudskihprava.hr (Hrvatska), Amnesty International Italija | www.amnesty.it (Italija), Studia Aleteia | www.aleteia-italia.org (Italija), Weisser Ring | www.weisser-ring.at (Austrija), te Služba za podršku žrtvama i svjedocima | www.pzs.hr (Hrvatska), fokusiran je na poboljšanja sustava podrške žrtvama zločina iz mržnje, promicanja prava žrtava i na borbu protiv neprijavlivanja zločina iz mržnje.

Riječi i pojmovni sklopovi koji imaju rodno značenje, bez obzira jesu li u ovoj brošuri korišteni u ženskom ili muškom rodu, odnose se na jednak način na ženski i muški rod.

Sadržaj

- 6 Što je zločin iz mržnje?
- 8 Specifičnosti zločina iz mržnje prema romskoj nacionalnoj manjini
- 9 Zašto je važno prijaviti zločin iz mržnje?
- 11 Kome i kako prijaviti zločin iz mržnje?
- 13 Koja je moja uloga nakon što prijavim kazneno djelo zločina iz mržnje?
- 14 Koja su moja prava?
- 24 Druga prava propisana zakonom?
- 26 Koje su posebne kategorije žrtava kaznenih djela?
- 26 Djeca žrtve kaznenog djela
- 27 Žrtve kaznenog djela protiv spolne slobode i kaznenog djela trgovanja ljudima
- 29 Dodatna prava za žrtve zločina iz mržnje - posebne mjere zaštite
- 31 Koja prava imam ako u postupku sudjelujem kao oštećenik?
- 34 Za kraj

Što je zločin iz mržnje?

To su zločini motivirani predrasudama prema određenim društvenim skupinama. Osobama se prijeti, napada, vrijeđa i slično zbog toga što ili pripadaju određenoj društvenoj skupini ili ih se percipira kao pripadnike određene društvene skupine odnosno povezuje s njom. Ovisno o nacionalnom i lokalnom kontekstu, pripadnici marginaliziranih i/ili diskriminiranih skupina imaju veću vjerojatnost da budu meta zločina iz mržnje. Također, vjerojatnija su meta i one društvene skupine koje nose određene simbole, znamenje ili ih se zbog određenih vanjskih obilježja (izgled, odjeća i sl.) može povezati s određenom skupinom.

Žrtve nisu samo pojedinci već i čitave zajednice koje sa žrtvom dijele zajedničke karakteristike. Kažnjivim djelom motiviranim mržnjom napada se osobni identitet žrtve i šalje poruka čitavoj toj zajednici da nisu ravnopravni dio društva - zato se za takva kažnjiva djela kaže da su zločini s porukom.

Djelo se smatra zločinom iz mržnje ako ispunjava dva temeljna kriterija: prvo, to mora biti kazneno djelo, i drugo, čin mora biti motiviran predrasudama. Ono što razlikuje zločin iz mržnje od drugih kaznenih djela upravo je motiv počinitelja.

OSNOVNO DJELO + MRŽNJA = ZLOČIN IZ MRŽNJE

Primjer: Tjelesna ozljeda je kazneno djelo. Međutim, ako je tjelesna ozljeda motivirana primjerice rasnom pripadnošću onda je u tom slučaju riječ o kaznenom djelu tjelesne ozljede kvalificirane mržnjom. Za takvo je kazneno djelo propisana veća kazna nego za temeljni oblik kaznenog djela tjelesne ozljede

“ Kazneno djelo počinjeno zbog rase, pripadnosti, boje kože, vjeroispovijesti, nacionalnog ili etničkog podrijetla, jezika, invaliditeta, spola, spolnog opredjeljenja ili rodnog identiteta druge osobe. Takvo postupanje uzet će se kao otegotna okolnost ako Zakonom nije izričito propisano teže kažnjavanje.

Članak 87. stavak 21. Kaznenog zakona

Specifičnosti zločina iz mržnje prema romskoj nacionalnoj manjini

Romkinje odnosno Romi predstavljaju skupinu ljudi za koje pripadnici većinskog naroda često smatraju da imaju opravdanje za fizičko ili verbalno nasilje nad njima, a takvo ponašanje je često manifestacija anticiganizma. Upravo takvo ponašanje je pojačano vidljivo prema onim Romima ili Romkinjama koji dolaze u interakciju s većinskim stanovništvom kroz razne oblike prošnje (klasična prošnja, prodaja kalendara, sviranje u javnim prostorima, pranje stakla na semaforima).

Iako Romkinje i Romi čine 0,5% hrvatske populacije, često su predmet govora i zločina iz mržnje. Netrpeljivost prema Romima svakodnevno je vidljiva u raznim aspektima društvenog života, u situacijama kao što su interakcija s većinskim stanovništvom u trgovinama, kafićima ili taksijima. Govor mržnje koji poziva na nasilje prema romskoj zajednici možemo pronaći među komentarima ispod vijesti koji govore o Romkinjama ili Romima, na raznim portalima ili društvenim mrežama. Takav govor postaje prihvaćen, a rezultat toga je da su pojedinci ili grupe ohrabreni da provode verbalno i fizičko nasilje. Vršnjačko nasilje i anti-romski govor česta je pojava i među djecom u obrazovnim ustanovama, što je nažalost posljedica ukorijenjenih predrasuda prema rom-

skoj zajednici prisutnih u javnom i privatnom prostoru.

Generalizacije u odnosu na romsku zajednicu sveprisutne su u društvu, a dodatno zabrinjava pojava da su uvrede i fizički napadi na Romkinje i Rome često popraćeni odobravanjem osoba koje se zateknu u blizini samog događaja.

„Cigan“ je riječ koja se često koristi prilikom vrijeđanja Romkinja i Roma, a ista je opće prihvaćena u društvu i osim karakterne osobine označava i cijeli jedan narod. Koristi se i za upućivanje uvreda pojedincima ili skupini ljudi te kao pogrdna riječ na mnogim sportskim natjecanjima i prilikom ispisivanja poruka mržnje grafitima na javnim površinama.

U mnogim situacijama žrtva koja je Romkinja ili Rom tretirana je kao počinitelj, te postupci policijskih službenika opisuju kao ponašanje koje može biti opravdano prema počinitelju, a ne prema žrtvi.

Romkinje često trpe višestruku diskriminaciju, a ujedno trpe i nasilje unutar romske zajednice koje se manifestira kroz obiteljsko nasilje. Obiteljsko nasilje u romskim obiteljima je veoma rijetko kažnjeno, a Romkinje koje prijave nasilnika često budu žrtve ponavljanja takvog djela.

Zašto je važno prijaviti zločin iz mržnje

Romkinje i Romi često ne prijavljuju fizičko i verbalno nasilje. Romkinje, Romi i romska djeca često su žrtve govora i zločina iz mržnje koje se često odvija se na javnim prostorima poput ulica i trgova, javnog prijevoza i trgovačkih centara. Za vrijeme fizičkog napada na Romkinju, Roma ili romsko dijete, čin je uvijek popraćen verbalnim nasiljem.

Žrtvom zločina iz mržnje mogu biti i osobe koje nisu Romi ili Romkinje, ali su s njima povezane kroz odnos prijateljstva, braka ili drugih odnosa pa su meta napada jer su se našle u njihovom društvu ili ih se zbog toga pogrešno percipira kao pripadnike romske manjine. Prijaviti zločin iz mržnje je hrabar i odgovoran čin.

Žrtvom zločina iz mržnje može postati svatko. Budući da zločin iz mržnje pogđa srž identiteta osobe, samo prepoznavanje takvog zločina kao zločina iz mržnje popravlja emocionalnu i psihičku štetu koje je učinjena.

Mržnja kao specifični motiv napada ima dalekosežne posljedice koje nadilaze odnos žrtve i počinitelja te se preslikavaju na cijelo društvo. Odgovorno je prijaviti zločin iz mržnje jer on nikada nije usmjeren isključivo na osobu koja je napadnuta, već je usmjeren prema

svim osobama koje pripadaju toj grupi ili zajednici.

Odgovorno je i hrabro prekinuti spiralu nasilja kako se ono od strane istog počinitelja ili njemu sličnih istomišljenika ne bi nastavljalo prema nekome drugome, možda i s težim posljedicama. Ono što je posebno važno znati i što će vas možda motivirati na prijavu je da su sudovi u Hrvatskoj dužni izricati strože kazne za svako nasilje počinjeno iz mržnje!

Ujedno, prijavom zločina iz mržnje možete ostvariti emocionalnu pomoć i podršku, te u određenim slučajevima i novčanu naknadu (vidi više točku 16. Pravo na novčanu naknadu iz sredstava državnog proračuna u skladu s posebnim zakonom ako ste žrtva kaznenog djela nasilja počinjenog s namjerom).

Korisne napomene kada prijavljujete zločin iz mržnje

Zapišite sve čega se sjećate u vezi incidenta, kao i sva naknadna zapažanja što prije možete.

Prema našem iskustvu žrtve različito reagiraju nakon napada, neke se povuku i ne žele ni sa kim komunicirati, neke su u početku vrlo bijesne i žele što prije nešto učiniti, a neke reagiraju tako da što prije žele zaboraviti što im se dogodilo. Zato je veoma važno što prije zabilježiti točnu kronologiju napada. Tu kronologiju napada ćete morati više puta ponavljati: prvo policiji, onda državnom odvjetniku, a zatim sudu.

Ono što je važno zapisati je:

- točno vrijeme napada;
- opis počinitelja;
- mjesto napada;
- što je točno počinitelj govorio uoči, za vrijeme i nakon napada.

Imam li pravo na besplatne usluge tumačenja i prevođenja (kada se obratim policiji ili drugim nadležnim tijelima ili tijekom istražnog i sudskog postupka)?

Imate se pravo služiti svojim jezikom kada prijavljujete događaj policiji ili državnom odvjetništvu!!

Ako se izjasnite da u postupku želite sudjelovati kao oštećenik imate pravo u svim stadijima postupka:

- služiti se vlastitim jezikom uključujući i znakovni jezik gluhih i gluhoslijepih i
- na pomoć tumača ako ne razumijete ili se ne služite hrvatskim jezikom odnosno
- prevoditelja ili tumača znakovnog jezika ako se radi o gluhom ili gluhoslijepom oštećeniku

Kome i kako prijaviti zločin iz mržnje?

Zločin iz mržnje možete prijaviti **policiji i državnom odvjetništvu**.

Policija

Policiji možete prijaviti kažnjivo ponašanje na način da nazovete broj telefona 112, osobnim dolaskom u najbližu policijsku postaju ili pisanim putem. Nakon što prijavite događaj policiji, možete tražiti potvrdu o podnesenoj prijavi. (*Napomena: policija izdaje potvrdu o podnesenoj prijavi samo na vaš zahtjev. Ako posebno ne naglasite, policija vam neće izdati potvrdu.*)

Ako događaj prijavljujete policiji osobno, s vama u pratnji može biti osoba od povjerenja (prijatelj/ica, roditelj, braćni/izvanbraćni partner/ica, formalni/neformalni životni/a partner/ica, predstavnik/ca organizacije civilnog društva ili bilo koja druga vama bliska punoljetna osoba) koja može biti prisutna za vrijeme vašeg razgovora s policijskim službenikom/com. Vaša osoba od povjerenja može s vama biti u svim fazama daljnjeg postupka (na policiji, državnom odvjetništvu i sudu).

Policija vas mora upoznati sa svim vašim pravima koja imate u postupku. Ako ne razumijete neka od prava, policija

vam mora objasniti značenje tog prava na vama razumljiv način. Popis prava koja možete ostvariti u postupku (prekršajnom ili kaznenom) morate dobiti u pisanom obliku.

Prije nego što policija uzme izjavu o događaju koji vam se dogodio provest će i postupak *pojedinačne procjene* kako bi vam se osigurala zaštita i potrebna podrška. To znači da policija mora uzeti u obzir sve okolnosti događaja te vašu potrebu za sigurnosti i zaštitom (npr. imate pravo tražiti da vas na policiji ispituje osoba određenog spola, da budete ispitani putem audio-video uređaja u kasnijem tijeku postupka, da vas policija obavijesti o puštanju počinitelja iz pritvora/istražnog zatvora i slično). Budući da događaj koji vam se dogodio može biti jako stresan i traumatičan, policija vas može uputiti na Odjel za podršku žrtvama i svjedocima koji postoje u sklopu sedam županijskih sudova. Može vas uputiti na Mrežu podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela i prekršaja (vidi više u poglavlju "Koja su moja prava? Pravo na pristup službama za potporu žrtvama kaznenih djela") te na organizacije civilnog društva koje se u svom radu bave zaštitom i promicanjem prava određenih društvenih skupina (vidi više u poglavlju "Koja su moja prava? Pravo na djelotvornu psihološku

i drugu stručnu pomoć organizacija za pomoć i pravo na potporu tijela, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama kaznenih djela u skladu sa zakonom“) kako biste ostvarili emocionalnu pomoć i podršku koja vam je potrebna.

Nakon što ste prijavili događaj policiji, policija provodi kriminalističko istraživanje. Nakon što je policija prikupila sve podatke i utvrdila da postoji osnova za podizanje kaznene prijave (ako je riječ o kaznenom djelu) ili optužnog prijedloga (ako je riječ o prekršaju), policija će kaznenu prijavu dostaviti državnom odvjetniku, odnosno optužni prijedlog Prekršajnom sudu na daljnje postupanje.

Državno odvjetništvo

Događaj možete prijaviti direktno i najbližem državnom odvjetništvu osobnim dolaskom, telefonom, e-mailom ili drugim pisanim putem. Ako ste prijavili događaj direktno državnom odvjetništvu, dobit ćete potvrdu o podnesenoj kaznenoj prijavi.

Kao i kod prijave policiji, imate pravo da s vama bude prisutna osoba od povjerenja. Državni odvjetnik/ca će vas upoznati sa svim pravima koja imate u postupku. Ako ne razumijete neka od prava, slobodno tražite pojašnjenje koje vam je državni odvjetnik/ca dužan pružiti na vama razumljiv način.

Ako ne pričate i/ili ne razumijete hrvatski jezik, državni odvjetnik/ca vam je

dužan omogućiti prevoditelja (tumača) ili drugu osobu koja razumije vaš jezik. Možete podnijeti zahtjev za izdavanje potvrde o podnesenoj kaznenoj prijavi na vašem jeziku.

Prije nego što vas državni odvjetnik/ca sasluša, provest će postupak pojedinačne procjene kako bi vam se osigurala zaštita i potrebna podrška.

Ako državno odvjetništvo nakon provedenog istraživanja ustanovi da nema osnove za podizanje optužnice, državni odvjetnik/ica odustat će od kaznenog progona o čemu će vas obavijestiti. U tom slučaju, u roku od najviše 8 dana od dana kada ste zaprimili obavijest, možete samostalno preuzeti kazneni progon (više o preuzimanju kaznenog progona u poglavlju “Koja su moja prava? Pravo na obavijest o odbacivanju kaznene prijave i odustajanju državnog odvjetnika od kaznenog progona”).

Koja je moja uloga nakon što prijavim kazneno djelo zločina iz mržnje?

Da biste ostvarili prava u postupku koja imate kao žrtva zločina iz mržnje, važno je da znate da se u postupku možete pojaviti u tri svojstva: kao žrtva, oštećenik i oštećenik kao tužitelj. Također, možete se pojaviti i u ulozi svjedoka.

Žrtva kaznenog djela je fizička osoba koja je počinjenjem kaznenog djela pretrpjela fizičke i duševne posljedice, imovinsku štetu ili bitnu povredu temeljnih prava i sloboda.

Oštećenik je osoba koja je počinjenjem kaznenog djela pretrpjela štetu. Oštećenik može biti i fizička i pravna osoba. Žrtva uvijek može biti i oštećenik jer počinjenjem kaznenog djela može pretrpjeti imovinsku i/ili neimovinsku štetu. Ako ste počinjenjem kaznenog djela pretrpjeli štetu imate pravo istu nadoknaditi od osobe koja je počinjenjem kaznenog djela tu štetu prouzročila (u pravilu od počinitelja). U tom slučaju možete podnijeti imovinskopравни zahtjev kojim ćete zahtijevati naknadu štete (imovinske ili neimovinske).

Oštećenik se pojavljuje kao tužitelj u slučajevima kada vi kao oštećenik preuzimate kazneni progon od državnog odvjetništva koje je od njega odustalo jer smatra da nema osnove za progon počinitelja.

Svjedok je osoba koja može imati neka saznanja o kaznenom djelu, počinitelju ili drugim važnim okolnostima. Ako u postupku sudjelujete u svojstvu žrtve, sud će vas pozvati na raspravu ujedno i u svojstvu svjedoka. Svaka osoba koja se poziva kao svjedok dužna se odazvati pozivu i obvezna je svjedočiti.

Pod zakonom predviđenim okolnostima svaka osoba može se naći u bilo kojoj od navedenih procesnih uloga s time da neka prava koja osobi pripadaju kao oštećeniku ili žrtvi kaznenog djela možete koristiti samo ako ih sami zahtijevate (npr. ako želite primiti obavijest o puštanju počinitelja iz istražnog zatvora ili s izdržavanja kazne zatvora).

Koja su moja prava?

Trebate imati na umu da kao žrtva zločina iz mržnje ostvarujete ne samo sva opća prava koja imaju sve žrtve kaznenih i prekršajnih djela, već i dodatna prava koja su vam utvrđena pojedinačnom procjenom od strane policije, državnog odvjetništva i suda. O pojedinačnoj procjeni i posebnim mjerama zaštite vidite u poglavlju "Dodatna prava za žrtve zločina iz mržnje - posebne mjere zaštite".

Druga važna stvar koju trebate znati je da neka prava koja imate u postupku možete ostvariti isključivo ako ih sami tražite. To su pravo na pratnju osobe od povjerenja, pravo sudjelovati u postupku kao oštećenik, pravo na obavijest od državnog odvjetnika/ce o poduzetim radnjama temeljem kaznene prijave, pravo na obavijest o ukidanju pritvora/istražnog zatvora počinitelja, bijegu počinitelja ili puštanju s izdržavanja kazne te pravo da budete obaviješteni o svakoj odluci kojom se završava postupak.

Vaša prava su sljedeća:

1. Pravo na pristup službama za potporu žrtvama kaznenih djela

Imate pravo biti upoznati sa svim svojim pravima i načinom na koji ih ostvariti uz istovremeno dobivanje emocionalne podrške kroz čitav postupak. Ako je

podnesena kaznena prijava i trebate biti ispitani na dokaznom ročištu, u pravilu će vas kontaktirati sudski Odjel za podršku žrtvama i svjedocima. Međutim, uvijek se i sami možete obratiti njima za pomoć, podršku i savjet.

Pomoć i podršku žrtvama i svjedocima na sudovima pružaju odjeli na Županijskim sudovima u Zagrebu, Vukovaru, Osijeku, Zadru, Splitu, Sisku i Rijeci, a svrha odjela je olakšati stresnu situaciju svjedočenja i boravka na sudu tako što će vam:

- pružiti emocionalnu podršku prije, tijekom i nakon svjedočenja na sudu,
- pružiti praktične informacije i informacije o vašim pravima u postupku,
- pružiti informacije o fazama kaznenog i prekršajnog postupka,
- osigurati boravak u posebnim prostorijama prilikom ispitivanja,
- osigurati pratnju tijekom davanja iskaza,
- pružiti informacije i uputiti vas na specijalizirane institucije ovisno o vašim potrebama.

Odjeli za podršku žrtvama i svjedocima također sudjeluju u izradi pojedinačne procjene na način da predlažu sudu posebne mjere zaštite koje su vam potrebne. Ako sami želite ostvariti neko

pravo (npr. želite na sudu biti ispitani putem video linka), možete izraziti želju za takvim načinom ispitivanja što će Odjel predložiti sudu kroz prijedlog pojedinačne procjene.

Ako je mjesto vašeg prebivališta/boravišta značajno udaljeno od najbližeg Odjela za podršku žrtvama i svjedocima osnovanog pri županijskom sudu, možete se izravno obratiti i organizacijama civilnog društva koje su uključene u program **Mreža podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela i prekršaja**. Navedene organizacije će vam pomoći u suočavanju sa psihološkim, emotivnim, socijalnim i praktičnim gubicima te pružiti emocionalnu, psihološku i/ili praktičnu pomoć, zaštitu, savjete i informacije.

Organizacije civilnog društva koje su uključene u program "Mreža podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela i prekršaja" su:

- **Centar za građanske inicijative Poreč** - područje Istarske županije (kontakt: 095/3500-733)
- **Centar za podršku i razvoj civilnog društva DELFIN** - područje Požeško-slavonske i Bjelovarsko-bilogorske županije (kontakt: 034/411-780)
- **CESI - SOS telefon i savjetovalište** - područje Krapinsko-zagorske županije (kontakt: 049/492-688)
- **DEŠA - Dubrovnik** - područje Dubrovačke županije (kontakt: 020/311-625)
- **Informativno pravni centar** - područje Brodsko-posavske županije (kontakt: 035/448-533)
- **S.O.S. Virovitica** - savjetovanje, osnaživanje, suradnja - područje Virovitičko-podravske županije (kontakt: 033/721 500)
- **Udruga HERA Križevci - za zaštitu i promicanje ljudskih prava** - područje Koprivničko-križevačke županije i Bjelovarsko-bilogorske županije (kontakt: 048/271-335)
- **Udruga za podršku žrtvama i svjedocima** - područje Varaždinske i Međimurske županije (kontakt: 095/116 00 66)
- **Udruga Zvonimir** - područje Šibensko-kninske županije (kontakt: 022/662-554)
- **Ženska grupa Karlovac KORAK** - područje Karlovačke i Ličko-senjske županije (kontakt: 047/600-392)
- **Ženska soba** - centar za seksualna prava (kontakt: 01/6119-174)
- **Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja (besplatni broj 116 006)**

2. Pravo na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć organizacija za pomoć i pravo na potporu tijela, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama kaznenih djela u skladu sa zakonom

Možete se dodatno obratiti za psihološku i drugu stručnu pomoć i drugim tijelima kao što su liječnici opće prakse, centri za socijalnu skrb, bolnice, zdravstvene ustanove te organizacije civilnog društva koje se u svom radu bave pitanjem zaštite i promicanja prava ranjivih društvenih skupina, poput pravima nacionalnih, etničkih i vjerskih manjina, pravima LGBTIQ osoba, pravima osoba s invaliditetom, pravima migranata i izbjeglica, rodno uvjetovanim nasiljem i dr. Imajte na umu da u Hrvatskoj ne postoji sustav podrške namijenjen isključivo žrtvama zločina iz mržnje, ali postojeći oblici podrške svim žrtvama kaznenih djela dostupni su i vama.

Za dodatnu pomoć i podršku možete se obratiti nekim od sljedećih organizacija koje se bave:

Pravima nacionalnih manjina:

- **Srpsko narodno vijeće (SNV)** pruža besplatnu pravnu pomoć pripadnicima srpske nacionalne manjine (kontakt: 01/4886 368, 01/4886 372, e-mail: ured@snv.hr, web: www.snv.hr)
- **Centar za mirovne studije (CMS)** pruža pomoć u slučajevima diskri-

minacije, osobito na osnovi rase/boje kože, etničke pripadnosti, vjere i nacionalnog podrijetla te u statusnim pitanjima državljanstva, boravka, azila i supsidijarne zaštite u Hrvatskoj (kontakt: 01/482 00 94, mob: 091/3300 181, e-mail: cms@cms.hr, web: www.cms.hr)

- **Savez Roma u Republici Hrvatskoj "Kali Sara"** krovna je romska organizacija koja u svom članstvu okuplja najveći broj romskih udruga i Vijeća romske nacionalne manjine na lokalnoj i regionalnoj razini te se u svom radu bavi i pružanjem podrške i informiranjem pripadnika romske nacionalne manjine o načinu ostvarivanju njihovih prava (kontakt: 01/8887 673, 095/ 8265 806, e-mail: kali-sara@kalisara.hr, www.kalisara.hr)
- **Romska organizacija mladih Hrvatske** zalaže se za uključenje Roma u društvu vodeći brigu o specifičnim potrebama dodatno marginaliziranih skupina unutar romskog društva poput mladih, žena i djece (kontakt: 095 3456 560, 099 400 7011, e-mail: info@romhr.hr, web: www.romhr.hr)
- **Projekt građanskih prava Sisak (PGP Sisak)** pruža besplatne pravne savjete i relevantne informacije, pruža humanitarnu pomoć, bavi se zaštitom manjina i poticanjem međuetničke i međureligijske suradnje (kontakt: tel.: 044/571 752, besplatni pravni telefon: 0800 200

098, e-mail: pgp-sisak@crpsisak.hr, web: www.crpsisak.hr)

- **Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek** pružaju besplatnu pravnu pomoć svim građanima (kontakt: 0800 900 880, e-mail: centar-za-mir@centar-za-mir.hr).

Pravima LGBTIQ osoba:

- **Lezbijska organizacija LORI** pruža uslugu psihološkog savjetovanja za pripadnike/ce seksualnih i rodnih manjina (kontakt: 051/212 186, 091/4934 133, 091/5934 133, www.ori.hr)
- **Zagreb Pride** pruža pravnu i psihosocijalnu podršku te pravno zastupanje LGBTIQ osobama uključujući i LGBTIQ tražiteljima/cama azila (kontakt: 01/580 65 60, e-mail: info@zagreb-pride.net, www.zagreb-pride.net)
- **kolektIRV** | Za prava trans, inter-spolnih i rodno varijantnih osoba (kontakt: 095/4072 841, email: info@kolektirv.hr; web: www.kolektirv.org)

Tražiteljima međunarodne zaštite:

- **Centar za mirovne studije (CMS)** pruža pomoć u slučajevima diskriminacije, osobito na osnovi rase/boje kože, etničke pripadnosti, vjere i nacionalnog podrijetla te u statusnim pitanjima državljanstva, boravka, azila i supsidijarne zaštite u Hrvatskoj (kontakt: tel.: 01/482 00 94, mob: 091/3300 181, e-mail: cms@cms.hr, web: www.cms.hr).
- **Hrvatski pravni centar (HPC)** pruža besplatnu primarnu pravnu pomoć kroz pravno savjetovanje (kontakt: tel.: 01/4854 934, e-mail: hpc@hpc.hr, web: www.hpc.hr).
- **Isusovačka služba za izbjeglice (JRS)** je nevladina, humanitarna, neprofitna udruga sa sjedištem u Zagrebu, čija je misija pratiti, služiti i zagovarati prava izbjeglica i drugih prisilno raseljenih osoba. Aktivnosti JRS-a uključuju pomoć tražiteljima azila u centrima za tražitelje azila i prihvatnim centrima za strance; zagovaranje, lobiranje; pomoć azilantima u procesu integracije i dr. (kontakt: 098 9792 298, email: info@jrs.hr, web: www.jrs europe.org/en/country/croatia/).
- **Borders:none** kroz svoje projekte podržavaju izbjeglice. Vjeruju u inkluziju povezivanjem s istomišljenicima i učenjem novih vještina. (kontakt: e-mail: info@border-none.com, web: www.border-none.com).

- **Pravna klinika** sudjeluje u integralnom sustavu pružanja besplatne pravne pomoći osobama koje za pravnu pomoć imaju opravdani interes te je ne mogu ostvariti iz drugih izvora ili bi njeno ostvarivanje bilo moguće samo uz trošenje sredstava koja su im nužno potrebna za vlastito uzdržavanje ili uzdržavanje osoba koje su po zakonu dužne uzdržavati (kontakt: mob.: 097/6529 891, 097/6529 892, 097 6529 902, e-mail: klinika@pravo.hr, web: www.klinika.pravo.unizg.hr).
- **Projekt građanskih prava Sisak** (PGP Sisak) pruža besplatne pravne savjete i relevantne informacije, pruža humanitarnu pomoć, bavi se zaštitom manjina i poticanjem međuetničke i međureligijske suradnje (kontakt: tel.: 044/571 752, besplatni pravni telefon: 0800 200 098, e-mail: pgp-sisak@crpsisak.hr, web: www.crpsisak.hr)

Pravima žrtava rodno uvjetovanog nasilja:

- **Udruga Autonomna ženska kuća Zagreb** pruža besplatnu pravnu i psihološku pomoć ženama žrtvama nasilja te uslugu skloništa za žene i njihovu djecu (kontakt: 0800 55 44, e-mail: azkz@zamir.net, web: www.azkz.net)
- **Udruga B.a.B.e.** pruža besplatnu pravnu i psihološku pomoć u rješavanju problema neposredno ili posredno vezanih za neku od povreda ljudskih prava (kontakt: 01/4663 666, e-mail: babe@babe.hr, web: www.babe.hr)
- **Bijeli krug Hrvatske** pruža pravno, socijalno i psihološko savjetovanje žrtvama svih vrsta nasilja s naglaskom na obiteljsko nasilje (kontakt: 0800 63 29, 021 783 449, e-mail: bijeli.krug@gmail.com, web: www.bijelikrug-hrvatske.hr)
- **Centar za žene žrtve rata - ROSA** pruža psihološku i pravnu pomoć ženama koje su preživjele trgovanje ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja te prostituciju (kontakt: 01/4551 128, SOS telefon: 08007799, e-mail: cenzena@zamir.net, web: www.czzzr.hr)
- **Udruga Ženska soba** pruža besplatnu pomoć i podršku osobama koje su preživjele seksualno nasilje

(kontakt: 01/ 6119 174, mob.: 091 1505 225, e-mail: zenska.soba@zenskasoba.hr, web: www.zenska-soba.hr)

Osobama s invaliditetom:

- **Udruga za promicanje inkluzije** pruža besplatne pravne savjete i stručnu pomoć osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima, udrugama i drugim zainteresiranim građanima (kontakt: 01/37 58 932, e-mail: inkluzija@inkluzija.hr, web: www.inkluzija.hr)
- **Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske – SOIH**, SOS telefon za žene s invaliditetom žrtve nasilja pruža usluge savjetovanja, usluge informiranja i usluge psihosocijalne podrške svake srijede od 16h do 18h (tel.: 0800 300 200); SOIH - Centar za pravnu pomoć daje besplatne pravne informacije i savjete svake srijede od 15h do 18h (tel.: 01/48 12 383, web: www.soih.hr)
- **Udruga za samozastupanje** djeluje s ciljem poboljšanja položaja osoba s intelektualnim teškoćama u Hrvatskoj te im omogućava da samostalno izražavaju svoje potrebe i da se bore za ostvarivanje svojih prava (kontakt: 01/553 05 82, 01/553 05 56, e-mail: kontakt@samozastupanje.hr, web: www.samozastupanje.hr)
- **Hrvatski savez gluhoslijepih osoba Dodir** pruža pomoć u slučajevima diskriminacije i kršenja prava gluhoslijepih osoba (kontakt: 01/4875 431, e-mail: dodir@dodir.hr, www.dodir.hr)
- **Hrvatski savez udruga invalida rada** pruža besplatne pravne informacije i savjete (ponedjeljak - petak od 9h-14h, kontakt: tel.:01/4812 383, e-mail: info@hsuir.hr, web: www.hsuir.hr)

3. Pravo na zaštitu od zastrašivanja i odmazde

Imate pravo na zaštitu vlastite sigurnosti i sigurnosti članova vaše obitelji od počinitelja, a možete ga ostvariti na nekoliko načina. Prije svega, nadležna tijela moraju osigurati da ostvarujete minimalan kontakt s počiniteljem, naročito prilikom davanja iskaza na sudu. Međutim, uvijek možete tražiti od državnog odvjetnika/ice ili suda da vas ispita putem audio-video uređaja. Ujedno, imate pravo i na smještaj u sigurnoj kući ako je to potrebno s obzirom na okolnosti slučaja.

U praksi ćete ovo pravo najčešće ostvarivati ako je protiv počinitelja potrebno izreći određene mjere kako bi se zaštitila vaša sigurnost i osigurao nesmetan tijek postupka. U kaznenom postupku postoje dvije mjere koje državni odvjetnik/ca i sud mogu izreći, a to su mjere opreza i sigurnosne mjere. Razlika između mjera opreza i sigurnosnih mjera je u tome što se mjere opreza mogu izreći prije i tijekom kaznenog postupka, dok se sigurnosne mjere izriču nakon što je presuda postala pravomoćna i dostavljena strankama.

Prije pokretanja samog kaznenog postupka, a i za vrijeme njegova trajanja imate pravo predlagati (državnom odvjetniku/ici ili sudu - ovisno u kojoj je fazi kazneni postupak) mjere opreza kako bi se ograničila mogućnost počinitelja da vam se približava, uspostavlja neželjen kontakt s vama ili se približava određenom mjestu.

Mjere opreza su:

- 1) zabrana napuštanja boravišta
- 2) zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja
- 3) obveza redovitog javljanja određenoj osobi ili državnom tijelu
- 4) zabrana približavanja određenoj osobi
- 5) zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom
- 6) zabrana obavljanja određene poslovne aktivnosti
- 7) privremeno oduzimanje putne i druge isprave za prijelaz državne granice
- 8) privremeno oduzimanje dozvole za upravljanje motornim vozilom.
- 9) zabrana uhođenja ili uznemiravanja žrtve ili druge osobe
- 10) udaljenje iz doma
- 11) zabrana pristupa internetu.

S druge strane, svrha **sigurnosnih mjera** je otklanjanje okolnosti koje omogućuju ili poticajno djeluju na počinjenje novog kaznenog djela. Sigurnosne mjere **primjenjuju se od izvršnosti presude** (nakon što je pravomoćna presuda uredno dostavljena strankama). Sigurnosne mjere su: obvezno psihijatrijsko liječenje, obvezno liječenje od ovisnosti, obvezan psihosocijalni tretman, zabrana obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti, zabrana upravljanja motornim vozilom, zabrana približavanja, uznemiravanja i uhođenja, udaljenje iz zajedničkog kućanstva, zabrana pristupa internetu i zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora.

Ako imate saznanja da počinitelj krši određene mjere, o tome odmah obavijestite policiju!

Ako želite primiti obavijest o puštanju počinitelja iz istražnog zatvora (obavijest u tom slučaju tražite/dobivate od policije) ili s izdržavanja kazne zatvora (obavijest u tom slučaju tražite/dobivate od Službe za podršku žrtvama i svjedocima pri Ministarstvu pravosuđa), to morate sami zatražiti!! Tu se zahtijeva vaša aktivna uloga.

4. Pravo na zaštitu dostojanstva tijekom ispitivanja

Policija, državni odvjetnik/ica, sudac te ostale osobe koje dolaze s vama u kontakt dužne su se prema vama odnositi s poštovanjem te na nediskriminirajući način. Navedene osobe trebaju izbjegavati pokazivanje istih predrasuda koje ste upravo doživjeli tijekom počinjenja kaznenog djela ili prekršaja i na taj vas način zaštititi od ponovljene viktimizacije. Prije svega, imate pravo da vas nadležna tijela ispituju na senzibiliziran način tako da vam ne postavljaju pitanja koja se odnose na strogo osobni život poput obiteljskog stanja, ranijeg seksualnog života i sl. Također, imajte na umu da nadležna tijela trebaju težiti tome da vas tijekom postupka što manje puta ispituju o istom događaju, odnosno da vas ponovno ne ispituju o istom događaju ako za to nema potrebe.

Uvijek možete tražiti da javnost bude isključena s rasprave i da je uz vas prili-

kom ispitivanja i postupka prisutna vaša osoba od povjerenja.

5. Pravo da budete saslušani nakon podnošenja kaznene prijave bez neopravdane odgode te da se daljnja saslušanja provode samo u mjeri u kojoj je to nužno za potrebe kaznenog postupka

Nadležna tijela moraju voditi računa da vas u što manjoj mjeri ispituju više puta o istom događaju odnosno da vas ne ispituje i policija i državno odvjetništvo i sud o svim okolnostima o kojima ste već bili saslušani ako za to nema potrebe. Pod saslušanjem se podrazumijeva ne samo ispitivanje u obliku davanja obavijesti na policiji već i formalna ispitivanja koja može provesti državni odvjetnik i/ili sud.

6. Pravo na pratnju osobe od povjerenja pri poduzimanju radnji u kojima sudjelujete

To znači da imate pravo da vama bliska osoba odnosno vaša osoba od povjerenja (bračni/izvanbračni drug, formalni/neformalni životni partner, roditelji, prijatelj/ica, predstavnik/ca organizacije civilnog društva i druga punoljetna osoba koju odaberete) bude uz vas kroz sve faze postupka (od podnošenja kaznene prijave na policiji do davanja iskaza na sudu). Osoba od povjerenja vam olakšava često stresnu situaciju boravka na sudu te vam pruža podršku i potporu kroz cijeli proces koji prolazite. No, osoba koja je pozvana ili predložena

da bude svjedok u istom kaznenom postupku ne može ujedno biti i vaša osoba od povjerenja. Ako vam nadležno tijelo zabrani da vaša osoba od povjerenja sudjeluje s vama u postupku, o tome odmah obavijestite nadređenu osobu unutar tijela koje vam je odbilo sudjelovanje vaše osobe od povjerenja.

7. Pravo da se medicinski zahvati poduzimaju u najmanjoj mjeri i samo ako su krajnje nužni za potrebe kaznenog postupka

Ako je priroda kaznenog djela takva da bi trebalo poduzeti neki medicinski zahvat, primjerice ginekološki pregled, takav pregled može se poduzeti isključivo uz vašu pisanu suglasnost. U slučaju da pisanu suglasnost ne želite dati, sud ipak može naložiti takav pregled ako je on nužan za potrebe kaznenog postupka.

8. Pravo podnošenja prijedloga za progon i privatnu tužbu

U hrvatskom kaznenopravnom sustavu za većinu kaznenih djela progon se poduzima po službenoj dužnosti. To znači da je državni odvjetnik/ica kao tijelo nadležno za progon počinitelja kaznenih djela dužan pokrenuti postupak i provesti istražne radnje. Međutim, u manjem broju slučajeva do kaznenog progona može doći samo ako oštećena osoba (žrtva ili oštećenik) podnese prijedlog za progon državnom odvjetniku.

Ako je riječ o kaznenim djelima koja se progone po privatnoj tužbi, kazneni po-

stupak morate sami inicirati tako što ćete podnijeti tužbu kaznenom sudu i to u roku od 3 mjeseca od počinjenja djela. Međutim, neovisno o kojem kaznenom djelu je riječ, u slučajevima zločina iz mržnje, progon se uvijek poduzima po službenoj dužnosti.

9. Pravo sudjelovanja u kaznenom postupku kao oštećenik

Važno je napomenuti da kao žrtva u postupku možete sudjelovati i u ulozi oštećenika, ako se pred nadležnim tijelima (policijom, državnim odvjetnikom ili sudom) izjasnite da želite sudjelovati u postupku kao oštećenik. To ćete učiniti ako želite imati aktivniju ulogu u kaznenom postupku jer uz opća prava koja pripadaju svakoj žrtvi u tom slučaju dobivate i dodatna procesna prava (np. pravo podnijeti imovinskopravni zahtjev, imati odvjetnika, vršiti uvid u spis, predlagati dokaze, podnositi žalbe i druga prava). Mogućnost izjašnjavanja da u postupku sudjelujete kao oštećenik imate sve do završetka rasprave pred sudom.

10. Pravo na obavijest o odbacivanju kaznene prijave i odustajanju državnog odvjetnika od kaznenog progona

U slučajevima kada državni odvjetnik odustane od kaznenog progona utvrdivši da nema osnova za progon, o tome će vas obavijestiti te vas uputiti na mogućnost preuzimanja kaznenog progona (tada vi u postupku postajete tužitelj

i dolazite na mjesto državnog odvjetnika - oštećenik kao tužitelj). To možete učiniti u roku od osam dana od primitka obavijesti o odbacivanju kaznene prijave odnosno odustajanju državnog odvjetnika od kaznenog progona. Mogućnost preuzimanja kaznenog progona je za pravo način provjere rada državnog odvjetnika jer vam omogućava nastavak vođenja postupka u slučajevima kada smatrate da postoji kaznena odgovornost počinitelja usprkos odluci državnog odvjetnika o nedostatku osnova za kazneni progon.

11. Pravo na obavijest od državnog odvjetnika o poduzetim radnjama temeljem kaznene prijave i pravo na podnošenje pritužbe višem državnom odvjetniku

Ako ste podnijeli kaznenu prijavu državnom odvjetniku, on ili ona je dužan u roku od šest mjeseci odlučiti o njoj i o tome vas obavijestiti. Ako državni odvjetnik to ne učini, možete podnijeti pritužbu višem državnom odvjetniku zbog nepostupanja po prijavi jer time dolazi do odugovlačenja postupka.

Međutim, već nakon dva mjeseca nakon što ste podnijeli kaznenu prijavu možete zatražiti obavijest od državnog odvjetnika o tome koje su radnje poduzete povodom vaše prijave ili dojava o počinjenom kaznenom djelu (npr. provjeriti da li je podignuta optužnica protiv osumnjičenika). Državni odvjetnik je dužan odgovoriti u roku od 30 dana od dana kada je vaš zahtjev zaprimljen.

Ako vas državni odvjetnik u navedenom roku ne obavijestio o poduzetim radnjama ili ako njima niste zadovoljni, možete podnijeti pritužbu višem državnom odvjetniku.

12. Pravo da na vaš zahtjev bez nepotrebne odgode budete obaviješteni o ukidanju pritvora ili istražnog zatvora, bijegu okrivljenika i otpuštanju osuđenika s izdržavanja kazne zatvora te mjerama koje su poduzete radi vaše zaštite

Ako želite primiti obavijest o puštanju počinitelja iz istražnog zatvora ili o njegovom bijegu iz pritvora/zatvora (obavijest u tom slučaju tražite/dobivate od policije) odnosno o puštanju s izdržavanja kazne zatvora (obavijest u tom slučaju tražite/dobivate od Službe za podršku žrtvama i svjedocima pri Ministarstvu pravosuđa), to morate sami zatražiti. Tu se zahtijeva vaša aktivna uloga.

13. Pravo da na vaš zahtjev budete obaviješteni o svakoj odluci kojom se pravomoćno okončava kazneni postupak

Kazneni i prekršajni sudovi neće vas obavijestiti o odluci koju su donijeli odnosno neće vam dostaviti presudu osim ako to sami ne zatražite. Jedino u slučaju ako ste odlučili sudjelovati u postupku kao oštećenik, sud će i vama dostaviti konačnu odluku kojom završava postupak.

Druga prava propisana zakonom

14. Pravo na informacije (pouka o pravima žrtava)

Neovisno o tome ispituje li vas policija, državni odvjetnik ili sudac, prije početka ispitivanja moraju vas upoznati s pravima koja imate u postupku. Policija će vam uvijek uručiti i pisanu pouku o pravima, dok će državni odvjetnik to rjeđe činiti, a sud gotovo nikada. Ako neko pravo ne razumijete, slobodno tražite pojašnjenje. Nadležna tijela su vam dužna dati pojašnjenje na vama razumljiv način.

Također, sva navedena tijela moraju vas obavijestiti da imate pravo sudjelovati u postupku kao oštećenik te vam moraju objasniti značenje sudjelovanja u postupku kao oštećenik.

15. Pravo na stručnu pomoć savjetnika na teret proračunskih sredstava ako trpíte teža psihofizička oštećenja ili teže posljedice kaznenog djela, za kaznena djela za koje je propisana kazna zatvora od pet ili više godina

To znači da prije početka ispitivanja imate pravo tražiti (na policiji, državnom odvjetništvu ili sudu - ovisno o fazi postupka) razgovor s pravnikom radi pomoći u sastavljanju imovinskog

pravnog zahtjeva i/ili sa stručnim savjetnikom Odjela za podršku žrtvama i svjedocima radi pružanja emocionalne podrške i pomoći prije davanja iskaza. Savjetnik može biti odvjetnik/ca ili netko od stručnih suradnika/ca Odjela za podršku žrtvama i svjedocima. Pomoć odvjetnika/ce se uglavnom odnosi na pomoć pri podnošenju imovinskopravnog zahtjeva, dok se pomoć Odjela odnosi na emocionalnu pomoć i podršku prije davanja iskaza. Takva pomoć je besplatna.

Važno je naglasiti da vi kao žrtva nemate pravo na odvjetnika kroz cijeli kazneni postupak već samo na pomoć pri podnošenju imovinskopravnog zahtjeva i to samo u slučaju kaznenih djela za koje je propisana kazna zatvora dulja od pet godina. Međutim, ako sudjelujete u postupku kao oštećenik, u tom slučaju imate pravo angažirati odvjetnika na vlastiti trošak.

16. Pravo na novčanu naknadu iz sredstava državnog proračuna u skladu s posebnim zakonom ako ste žrtva kaznenog djela nasilja počinjenog s namjerom

Ako ste žrtva nasilnog kaznenog djela, imate pravo na novčanu naknadu. Naknada se isplaćuje iz sredstava dr-

žavnog proračuna tako da se isplaćuje jednokratna naknada u maksimalnom iznosu od 35.000,00 kn. Pravo na naknadu ostvarujete na temelju Zakona o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela. Uvjeti koje morate ispunjavati da bi ste ostvarili novčanu naknadu su:

- da ste počinjenjem kaznenog djela pretrpjeli teške tjelesne ozljede ili teško narušenje zdravlja;
- da ste državljanin/ka RH odnosno države članice EU, odnosno da imate prijavljeno prebivalište u RH ili u državi članici EU;
- da ste kazneno djelo prijavili odnosno da je događaj evidentiran u policiji ili državnom odvjetništvu u roku od 6 mjeseci od dana počinjenja kaznenog djela, bez obzira da li je počinitelj poznat i bez obzira da li je kazneni postupak započeo;
- da ste zahtjev za ostvarivanje naknade podnijeli u pisanoj formi na službenom obrascu uz potrebnu popratnu dokumentaciju. Popratna dokumentacija podrazumijeva dokaz o državljanstvu, uvjerenje o prebivalištu, potvrdu da je kazneno djelo prijavljeno, vašu izjavu da niste ostvarili novčanu naknadu priznatu Zakonom o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela po drugoj pravnoj osnovi, medicinsku dokumentaciju na temelju koje tražite naknadu (bolnička prijava, liječnički nalazi i potvrde, otpusno pismo, izvješće o bolovanju, računi za pružene zdravstvene usluge), račune za uobičajene

pogrebne troškove, ostale relevantne potvrde ili isprave koje bi mogle biti od značaja za odluku o naknadi.

Obrazac za podnošenje zahtjeva za naknadu dostupan je u svakoj policijskoj postaji, uredima državnog odvjetništva, općinskim i županijskim sudovima te na internetskim stranicama Ministarstva pravosuđa, Ministarstva unutarnjih poslova, državnog odvjetništva te općinskih i županijskih sudova. Popunjen obrazac za podnošenje zahtjeva za novčanu naknadu podnosi se Ministarstvu pravosuđa i uprave.

O osnovanosti i visini zahtjeva odlučuje Odbor za novčane naknade u roku od 60 dana od zaprimanja zahtjeva. Ako je zahtjev odobren, isplata se vrši u roku od 30 dana od dana kada vam je rješenje o isplati naknade dostavljeno.

Koje su posebne kategorije žrtava kaznenih djela?

1. Dijete žrtva kaznenog djela
2. Žrtve kaznenog djela protiv spolne slobode i kaznenog djela trgovanja ljudima
3. Žrtve zločina iz mržnje - žrtve u odnosu na koje su utvrđene posebne mjere zaštite

1. Djeca žrtve kaznenog djela

Ako si mlađi/a od 18 godina, zakonski se smatraš djetetom i za tebe vrijede posebna pravila. Prema tebi se nadležna tijela moraju odnositi posebno obzirno. Uz sva prava koje imaju sve žrtve kaznenih djela ti imaš i dodatna prava, a to su:

Pravo na besplatnog odvjetnika/cu

To znači da imaš pravo na odvjetnika/cu tijekom cijelog postupka kojeg/u će ti dodijeliti sud.

Pravo na tajnost osobnih podataka

Nadležna tijela ne smiju javnosti otkriti tvoj identitet i moraju čuvati tvoje osobne podatke. Tvoj identitet ne smije se ot-

kriti niti se smiju objaviti tvoje slike, podaci o tvojoj obitelji ili informacije o tebi.

Pravo na isključenje javnosti

Kada započne postupak na sudu, u njemu mogu sudjelovati samo stranke u postupku (okrivljenik, državni odvjetnik i oštećenik), dok se ostalim osobama (npr. novinarima ili drugim osobama) može zabraniti sudjelovanje.

Ako još nisi navršio/la 14 godina, sudac istrage ispitat će te u odvojenoj prostoriji bez prisutnosti suca, državnog odvjetnika i tvoga odvjetnika. Oni će biti prisutni u drugoj prostoriji i slušati tvoj iskaz. Ispitivanje će se snimati audio video uređajem i uz tebe će biti prisutan/a

psiholog(inja)/pedagog(inja) i tvoj roditelj ili druga osoba koja ti je bliska. Ako ti sudac ili tvoj odvjetnik žele postaviti pitanje, pitanje će postaviti preko psihologinje/pedagoginje. U pravilu će te

ispitati samo jednom, ali postoji situacija kada će te morati ispitati još jednom ako je potrebno dodatno utvrditi neke činjenice.

2. Žrtve kaznenog djela protiv spolne slobode i kaznenog djela trgovanja ljudima

Ako ste žrtva kaznenog djela protiv spolne slobode (silovanje, teška kaznena djela protiv spolne slobode, spolno uznemiravanje ili prostitucija) ili kaznenog djela trgovine ljudima, uz sva već navedena prava koje imaju žrtve imate i dodatna prava:

Prije ispitivanja besplatno razgovarati sa stručnom osobom (pravnik/psiholog)

To znači da imate pravo prije početka ispitivanja tražiti (bilo na policiji, državnom odvjetništvu ili sudu - ovisno o fazama postupka) razgovor s pravnikom radi pomoći u sastavljanju imovinskog pravnog zahtjeva i/ili sa stručnim savjetnikom Odjela za podršku žrtvama i svjedocima radi davanja emocionalne podrške i pomoći prije davanja iskaza. Savjetnik može biti odvjetnik ili netko od stručnih suradnika Odjela za podršku žrtvama i svjedocima. Pomoć odvjetnika se uglavnom odnosi na pomoć pri podnošenju imovinskopravnog zahtjeva, dok se pomoć Odjela odnosi na emocionalnu pomoć i podršku prije da-

vanja iskaza. Takva pomoć je besplatna.
Pravo na besplatnog odvjetnika

Imate pravo na besplatnog odvjetnika kroz cijeli postupak. Besplatnog odvjetnika će vam dodijeliti sud.

Pravo tražiti da vas u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola te da vas, ako je moguće, u slučaju ponovnog ispitivanja ispituje ista osoba

Na policiji i državnom odvjetništvu možete tražiti da vas ispituje osoba određenog spola ako će vam tako biti lakše davati iskaz. Međutim, to pravo ne možete tražiti kada vas se ispituje na sudu. Također, dužnost je tijela da vode računa da vas nepotrebno ne ispituju više puta o istom događaju ako za to nema potrebe i zato se davanje vašeg iskaza može snimati audio-video uređajem.

Pravo uskratiti odgovor na pitanja koja nisu u vezi s kaznenim djelom, a odnose se na vaš strogo osobni život

Niste dužni odgovarati na pitanja koja se odnose na vaš prijašnji seksualni život ili koja nisu vezi s kaznenim djelom npr. pitanja o obiteljskom životu, ranijem seksualnom životu, broju seksualnih partnera i sl.

Pravo zahtijevati ispitivanje putem audio-video uređaja

Možete tražiti da vas se ispita u zasebnoj prostoriji na sudu bez prisutnosti drugih sudionika u postupku (suca, državnog odvjetnika i počinitelja) tako što će vaše ispitivanje biti snimano audio-video uređajem. Ispitivanje provodi sudac istrage. U pravilu vas sudac istrage neće ispitivati putem stručne osobe, ali prilikom provođenja postupka pojedinačne procjene možete tražiti da vas ispita posredstvom takve osobe. Imajte na umu da ćete biti ili sami u prostoriji ili zajedno s vašom osobom od povjerenja te da ćete imati slušalice putem kojih

možete pratiti tijekom rasprave. To znači da vam i sam počinitelj direktno može postavljati pitanje zbog čega je uputno da s vama bude i stručna osoba koja će umjesto vas primati pitanja i postavljati ih vama tako da izbjegnute svaki kontakt s počiniteljem. U pravilu se smijete samo jednom ispitivati. Snimka vašeg saslušanja bit će reproducirana na raspravama. Iznimno se možete ponovno ispitati ako će to biti potrebno radi utvrđivanja nekih spornih činjenica.

Pravo na tajnost osobnih podataka

Nadležna tijela ne smiju javnosti otkriti vaš identitet i moraju čuvati vaše osobne podatke.

Pravo zahtijevati isključenje javnosti s rasprave

Možete tražiti da javnost bude isključena tijekom cijele rasprave ili nekog njezinog dijela (npr. tijekom vašeg saslušanja). Sud može isključiti javnost ako je to potrebno radi zaštite vašeg osobnog i obiteljskog života.

3. Dodatna prava za žrtve zločina iz mržnje - posebne mjere zaštite

Žrtve zločina iz mržnje ostvaruju sva prava koja ostvaruje žrtve drugih kaznenih djela. Međutim, s obzirom na štetne posljedice koje zločin iz mržnje ostavlja ne samo na vas već i čitavu zajednicu koja se s vama identificira ili kojoj pripadate, imate mogućnost ostvariti dodatna prava i posebne mjere zaštite kroz postupak pojedinačne procjene.

Kao što je ranije navedeno, sva tijela kaznenog progona (policija, državno odvjetništvo i sud) dužni su s vama provesti postupak pojedinačne procjene. Bitno je da znate da su navedena tijela pritom dužna uzeti u obzir vaše želje za posebnim mjerama zaštite, uključujući i želju da se ne koriste posebne mjere zaštite propisane zakonom. Međutim, to ne znači da vaše želje nužno moraju i uvažiti. Ako ste o događaju koji vam se dogodio razgovarali s Odjelom za podršku žrtvama i svjedocima ili organizacijama civilnog društva, možete i njima predložiti mjere zaštite koje bi kroz postupak željeli ostvariti. Navedene organizacije mogu policiji/državnom odvjetništvu i sudu predložiti da vam se te mjere omoguće.

Dodatna prava koja možete ostvariti kroz postupak pojedinačne procjene su sljedeća:

Prije ispitivanja besplatno razgovarati sa stručnom osobom (pravnik/psiholog)

To znači da imate pravo tražiti prije početka ispitivanja (bilo na policiji, državnom odvjetništvu ili sudu - ovisno o fazi postupka) razgovor s pravnikom radi pomoći u sastavljanju imovinskog pravnog zahtjeva i/ili sa stručnim savjetnikom Odjela za podršku žrtvama i svjedocima radi emocionalne podrške i pomoći prije davanja iskaza. Savjetnik može biti odvjetnik ili netko od stručnih suradnika Odjela za podršku žrtvama i svjedocima. Pomoć odvjetnika se uglavnom odnosi na pomoć pri podnošenju imovinskopravnog zahtjeva, dok se pomoć Odjela odnosi na emocionalnu pomoć i podršku prije davanja iskaza. Takva pomoć je besplatna.

Pravo tražiti da vas u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola te da vas, ako je moguće, u slučaju ponovnog ispitivanja ispituje ta ista osoba

Možete tražiti na policiji i državnom odvjetništvu da vas ispituje osoba određenog spola ako će vam tako biti lakše davati iskaz. Međutim, to pravo ne možete tražiti kada vas se ispituje na sudu. Također, dužnost je tijela da vode računa da vas ne ispituju više puta o istom događaju ako za to nema potrebe i zato

se davanje vašeg iskaza može snimati audio-video uređajem.

Možete uskratiti odgovor na pitanja koja nisu u vezi s kaznenim djelom, a odnose se na vaš strogo osobni život

Niste dužni odgovarati na pitanja koja se odnose na vaš seksualni život ili koja nisu u vezi s kaznenim djelom npr. pitanja o ranijem seksualnom životu, broju seksualnih partnera i sl.

Možete zahtijevati da budete ispitani putem audio-video uređaja

Ako želite izbjeći svaki kontakt s počiniteljem, možete prilikom provođenja postupka pojedinačne procjene tražiti da vas se ispita putem audio-video uređaja. Ovakvo ispitivanje odvija se na sljedeći način: ispituje vas se u zasebnoj prostoriji na sudu bez prisutnosti drugih sudionika u postupku (suca, državnog odvjetnika i počinitelja) tako što će vaše ispitivanje biti snimano audio-video uređajem. U pravilu vas sudac/sudac istrage neće ispitivati putem stručne osobe, ali prilikom provođenja postupka pojedinačne procjene možete tražiti da vas ispita posredstvom takve osobe. Imajte na umu da ćete biti ili sami u prostoriji ili zajedno s vašom osobom od povjerenja te da ćete imati slušalice putem kojih možete pratiti tijek rasprave. To znači da vam i sam počinitelj direktno može postavljati pitanje zbog čega je uputno da s vama bude i stručna osoba koja će umjesto vas primati pitanja i postavljati ih vama tako da izbjegnute sva-

ki kontakt s počiniteljem. U pravilu se smijete samo jednom ispitivati. Snimka vašeg saslušanja bit će reproducirana na raspravama. Iznimno vas se može ponovno ispitati ako će to biti potrebno radi utvrđivanja nekih spornih činjenica.

Pravo na tajnost osobnih podataka

Nadležna tijela ne smiju javnosti otkriti vaš identitet i moraju čuvati vaše osobne podatke.

Pravo zahtijevati isključenje javnosti s rasprave

Možete tražiti da javnost bude isključena tijekom cijele rasprave ili nekog njezinog dijela (npr. tijekom vašeg saslušanja). Sud može isključiti javnost ako je to potrebno radi zaštite vašeg osobnog i obiteljskog života.

Koja prava imam ako u postupku sudjelujem kao oštećenik?

Ako ste počinjenjem kaznenog djela pretrpjeli štetu imate pravo istu nadoknaditi od osobe koja vam je tu štetu prouzročila (u pravilu od počinitelja). U tom slučaju možete podnijeti imovinskopravni zahtjev kojim ćete zahtijevati naknadu štete (imovinske ili neimovinske). Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku možete podnijeti samo ako sudjelujete u postupku u svojstvu oštećenika. Vi kao žrtva zločina iz mržnje možete sudjelovati u postupku i u svojstvu oštećenika ako izjavite pred policijom, državnim odvjetništvom ili sudom da želite u postupku sudjelovati kao oštećenik. U tom slučaju pripadaju vam sljedeća dodatna prava:

1. Služiti se vlastitim jezikom, uključujući i znakovni jezik gluhih i gluhoslijepih osoba te na pomoć tumača ako ne razumijete ili se ne služite hrvatskim jezikom, odnosno prevoditelja ili tumača znakovnog jezika ako imate oštećenje sluha ili ste gluhoslijepa osoba

Možete podnijeti zahtjev da vam se besplatno prevedu oni podaci koji su potrebni da ostvarite prava koja vam po zakonu pripadaju kao oštećeniku, a što uključuje i prevođenje vašeg saslušanja

te ispitivanja kao svjedoka, kao i situacije kada vam je prevođenje potrebno radi aktivnog sudjelovanja na raspravi.

2. Podnijeti prijedlog za ostvarivanjem imovinskopravnog zahtjeva te privremenih mjera osiguranja

Imovinskopravni zahtjev je zahtjev kojim se u kaznenom postupku traži naknada štete od počinitelja. To može uključivati naknadu materijalne ili nematerijalne štete (pretrpljena bol, strah, umanjenje životnih sposobnosti i sl.), povrat stvari (ako oštećenik dokaže da je vlasnik ili zakonski držatelj te stvari) ili poništavanje određenog pravnog posla (ako vas je počinitelj npr. silom naveo da sklopite kakav ugovor).

O imovinskopravnom zahtjevu raspravlja se u kaznenom postupku samo ako se se time ne bi znatno odugovlačio taj postupak. U praksi će vam se možda dogoditi da će sud odbiti raspravljati o vašem imovinskopravnom zahtjevu jer će smatrati da bi se time znatno odugovlačio postupak, radi čega će vas uputiti u građansku parnicu. To znači da možete podnijeti tužbu radi naknade štete nadležnom građanskom sudu.

Prijedlog za ostvarivanje imovinsko-

pravnog zahtjeva u kaznenom postupku možete podnijeti tijelu kojem se podnosi kaznena prijava (policiji ili državnom odvjetništvu) ili sudu koji vodi postupak. Prijedlog možete podnijeti najkasnije do završetka dokaznog postupka pred prvostupanjskim sudom.

Imate pravo podnijeti i prijedlog radi osiguranja privremenom mjerom tako da se tzv. zamrzne imovina okrivljenika kako bi se osigurao vaš imovinskopravni zahtjev.

3. Pravo na odvjetnika

Imate pravo da vas odvjetnik zastupa kroz cijeli postupak s time da ga morate angažirati sami i na vlastiti trošak. Iznimka postoji ako ste žrtva kaznenih djela protiv spolnih sloboda i trgovanja ljudima motiviranih mržnjom i/ili dijete žrtva kaznenog djela motiviranog mržnjom - u tim slučajevima imate pravo na besplatnog odvjetnika.

4. Upozoravati na činjenice i predlagati dokaze

Imate pravo i na policiji i na državnom odvjetništvu i na sudu predlagati određene dokaze koji vam idu u prilog, pozivati svjedoke radi saslušanja te ukazivati na nelogičnosti i nepravilnosti u postupku.

5. Prisustvovati dokaznom ročištu

Dokazno ročište provodi sudac istrage na prijedlog državnog odvjetnika. Sudac

istrage poziva na dokazno ročište državnog odvjetnika, okrivljenika, njegova branitelja i oštećenika. Ako su u odnosu na vas utvrđene posebne mjere zaštite možete zahtijevati da budete ispitani na dokaznom ročištu putem audio-video uređaja.

6. Prisustvovati raspravi i sudjelovati u dokaznom postupku te iznijeti završni govor

To znači da vi i/ili vaš odvjetnik/ca na raspravama možete iznijeti uvodni i završni govor, postavljati pitanja okrivljeniku, svjedocima, vještacima te ostalim sudionicima u postupku, predlagati dokaze, dok u završnom govoru možete obrazložiti imovinskopravni zahtjev te upozoravati na dokaze o krivnji okrivljenika.

7. Izvršiti uvid u spis predmeta

To pravo ćete steći, u pravilu, tek nakon što ste ispitani.

8. Zatražiti obavijest od državnog odvjetnika o poduzetim radnjama povodom vaše prijave i podnijeti pritužbu višem državnom odvjetniku

Ako ste podnijeli kaznenu prijavu imate pravo nakon dva mjeseca zatražiti obavijest od državnog odvjetnika o tome koje radnje su poduzete povodom kaznene prijave ili dojave o počinjenom kaznenom djelu (npr. da li je podignuta optužnica protiv osumnjičenika). Dr-

žavni odvjetnik dužan vam je odgovoriti u roku od 30 dana od zaprimljenog zahtjeva. Ako vam državni odvjetnik u navedenom roku ne dostavi obavijest, možete podnijeti pritužbu višem državnom odvjetniku.

Državni odvjetnik dužan je donijeti odluku o kaznenoj prijavi u roku od 6 mjeseci od upisa kaznene prijave u upisnik kaznenih prijava i o tome vas obavijestiti ako ste vi podnijeli kaznenu prijavu. Ako državni odvjetnik ne postupi na navedeni način, možete podnijeti pritužbu višem državnom odvjetniku zbog nepostupanja po prijavi jer time dolazi do odugovlačenja postupka.

9. Podnijeti žalbu

Imate pravo žalbe, ali samo u odnosu na odluku suda o imovinskom pravnom zahtjevu te na odluku o troškovima kaznenog postupka. Međutim, na odluku suda o krivnji i kazni počinitelja nemate pravo žalbe!!!

10. Zatražiti povrat u prijašnje stanje

Ako zbog nekog opravdanog razloga ne dođete na raspravu na kojoj je donesena presuda kojom se optužba odbija jer je državni odvjetnik odustao od kaznenog progona, imate pravo u roku od osam dana tražiti povrat u prijašnje

stanje te u toj molbi izjaviti da nastavljate kazneni progon.

11. Dobiti obavijest o ishodu kaznenog postupka

To znači da su vam nadležna tijela (sud, državno odvjetništvo i dr.) dužna dostaviti sve odluke koje se odnose na sam tijek i ishod kaznenog postupka (presude, rješenja, naloge i sl.)

Za kraj

Romi kao žrtve zločina iz mržnje nikada nisu krive zbog nasilja i poniženja koje trpe. Svatko ima pravo javno izražavati svoja etnička, jezična, vjerska i kulturna obilježja.

Svatko ima pravo izgledati, oblačiti se i izražavati u skladu sa svojom kulturnom tradicijom.

Nitko nema pravo ugroziti vaše dostojanstvo i osobnu sigurnost.

Odgovornost za nasilje nikada nije na žrtvi! Zato je važno da znate da niste sami. Bez obzira što čujete na televiziji, od okoline koja vas ne prihvaća ili ne shvaća, od dobronamjernih ali nesenzibiliziranih javnih službenika, od policije preko liječnika i liječnica do suda, znajte da uvijek postoji netko tko vas može razumjeti. Čak i ako vas osobno ne poznaje. Zato se s povjerenjem možete obratiti nekoj od udruga u Hrvatskoj koje se bave zaštitom prava tražitelja međunarodne zaštite, migranata i azilantata. Ako je pomoć hitno potrebna, obratiti se možete i Nacionalnom pozivnom centru za žrtve kaznenih djela i prekršaja na besplatni broj 116 006 i dobiti informacije o svojim pravima te emocionalnoj podršci. Možete kontaktirati i:

- **Romska organizacija mladih Hrvatske** zalaže se za uključenje Roma u društvu vodeći brigu o specifičnim potrebama dodatno marginaliziranih skupina unutar romskog društva poput mladih, žena i djece (kontakt: 095 3456 560, 099 400 7011, info@romhr.hr);
- **Savez Roma u Republici Hrvatskoj "Kali Sara"** (kontakt: 01/8887 673, 095/ 8265 806, e-mail: kalisara@kalisara.hr, www.kalisara.hr)

**GRAD
ZAGREB**

Sufinancirano iz Programa
za pravosuđe Europske unije
(2014.-2020.)

www.standup-project.eu